

Sygn. akt III AUa 553/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak (spr.)
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 7 czerwca 2016 r. w Szczecinie

sprawy A. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 marca 2015 r. sygn. akt VII U 2011/13

1. oddała apelację,
2. zasądza od A. Ś. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt III AUa 553/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 23 października 2013 r., odmówił A. Ś. prawa do emerytury bowiem ubezpieczony nie udokumentował pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat.

W odwołaniu od decyzji organu rentowego, ubezpieczony wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Podniósł, że angaże i zwykłe świadectwa pracy wskazują na charakter jego zatrudnienia w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację wyrażoną w zaskarżonej decyzji. Ponadto organ rentowy wskazał, że uznał okresy

pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach na stanowiskach betoniarz i betoniarz zbrojarz: od 1 lipca 1971 r. do 8 października 1973 r., od 1 maja 1975 r. do 14 czerwca 1976 r., od 11 lipca 1984 r. do 16 grudnia 1985 r. oraz w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA w S. w okresie od 1 września 1969 r. do 31 sierpnia 1994 r., a także okres od 1 kwietnia 1996 r. do 31 grudnia 1998 r., w (...) sp. z o.o.

W piśmie z dnia 31 grudnia 213 r. A. Ś. wskazał, że domaga się zaliczenia okresu od 1 lipca 1977 r. do 11 listopada 1980 r., okresu od 1 stycznia 1982 r. do 11 lipca 1984 r. i od 20 stycznia 1986 r. do 16 stycznia 1991 r., wskazując, że zajmował stanowisko majstra w nadzorze prac betoniarsko - zbrojarskim. Natomiast w okresie 13 sierpnia 1992 r. do 5 maja 1994 r. pracował na budowie eksportowej RFN na stanowisku zbrojarza. W tym okresie był na urlopie bezpłatnym w (...) SA w S. i został skierowany do pracy przez (...) SA. W toku postępowania ubezpieczony domagał się zaliczenia także okresu od 1 września 1994 r. do 31 marca 1996 r. w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA – spółce z o.o. na stanowisku mistrza.

Wyrokiem z dnia 30 marca 215 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

A. Ś., urodzony (...), ukończył 60 lat (...) r., nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego i wnioski o emeryturę złożył 28 czerwca 2013 r. Organ rentowy na dzień 1 stycznia 1999 r. uwzględnił ubezpieczonemu ponad 25 lat okresów ubezpieczenia.

W okresie od 1 września 1969 r. do 31 sierpnia 1994 r. A. Ś. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA w S.. W toku zatrudnienia u tego pracodawcy ubezpieczony pracował jako:

- od 1 września 1969 r. uczeń,
- od 1 lipca 1971 r. do 8 października 1973 r. - betoniarz – zbrojarz stażysta,
- dnia 9 października 1973 r. – powierzono obowiązki instruktora –montera konstrukcji żelbetowych (szkolenie uczniów),
- od 1 maja 1975 r. do 14 czerwca 1976 r. - zmiana angażu na stanowisko – betoniarz,
- od 15 czerwca 1976 r. – powierzono obowiązki st. technika budowy,
- od 1 lipca 1977 r. - powierzono obowiązki majstra budowy,
- od 12 listopada 1980 r. – powierzono obowiązki specjalisty ds. zaopatrzenia,
- od 1 stycznia 1982 r. – powierzono obowiązki majstra w (...),
- od 11 lipca 1984 r. do 16 grudnia 1985 r. – betoniarz zbrojarz (przygotowanie i wyjazd do ZSRR) okres uznany przez organ,
- od 20 stycznia 1986 r. - powierzono obowiązki majstra w (...),
- od 15 kwietnia 1987 r. przeniesiono ubezpieczonego z Wytwórni jako majstra na budowę Osiedle (...),
- od 1 maja 1988 r. do 30 września 1988 r. powierzono ubezpieczonemu jako majstrowi dodatkowe obowiązki nadzoru technicznego.

W okresie od 12 lipca 1984 r. do 18 stycznia 1986 r., od 17 stycznia 1991 r. do 30 listopada 1991 r., od 13 sierpnia 1992 r. do 16 lipca 1994 r. ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego.

W zachowanej dokumentacji placowej z lat 1989 - 1994 pracodawca wskazał, że zajmowane przez ubezpieczonego stanowisko starszego majstra w zakładzie uprawnia do zwiększenia emerytury, natomiast nie uprawnia do wcześniejszej emerytury.

Przedsiębiorstwo Budowlane (...) SA w S. zajmowało się stawianiem budynków mieszkalnych, w tym czasie było budowane osiedle (...). W okresie powyższego zatrudnienia, kiedy od 1 lipca 1977 powierzono ubezpieczonemu stanowisko majstra budowy, miał on pod sobą brygady betoniarskie i zbrojarskie do nadzoru, średnio około 40-50 ludzi. Byli pracownicy, brygadzysta i ubezpieczony. Nie we wszystkich brygadach byli brygadziści tylko tzw. „luzaki”. Ubezpieczony rozmawiał zawsze z brygadzystą, jemu zlecał pracę. Brygadzysta pracował razem z pracownikami. Jeżeli miał kilka brygad, to poświęcał im po godzinie. Brygadzysta i szeregowi pracownicy składali mu sprawozdania, jeżeli była brygada z brygadzystą, to wtedy rozmawiał z brygadzystą. Nie miał pod sobą innych pracowników poza zbrojarzami i betoniarzami oraz cieślami, którzy przygotowywali szalunki, tak było np. na os. (...). A. Ś. przychodził rano do pracy, brał dokumentację, sprawdzał co jest do wykonania, sporządzał dekadowe harmonogramy robót, wykazy materiałów, sprzętu, zatrudnienia, zamawiał beton, stal. Sporządzał personalny skład brygad, przedstawiał go do zatwierdzenia kierownikowi. Sporządzał zlecenia robocze. Prowadził instruktaż bhp. Na terenie budowy był magazyn, ubezpieczony wypisywał wz i brygadzysta pobierał potrzebny materiał. Zajmował się dokumentami transportowymi w zakresie dowozu materiałów. Bezpośrednim przełożonym ubezpieczonego był kierownik budowy, przeważnie o 17-18 były narady. Pracował ustawowo 8 godzin. Następnie ubezpieczony wykonywał pracę specjalisty ds. zaopatrzenia, po czym ponownie miał powierzone obowiązki majstra na Zakładzie Betoniarni. Wykonywane tam były elementy prefabrykowane. A. Ś. miał pod sobą brygady, około 30 ludzi. Wykonywał czynności nadzorcze. Po powrocie z kontraktu w ZSRR od 20 stycznia 1986 r. ubezpieczony znów wykonywał obowiązki majstra na zakładzie betoniarskim. Zakład betoniarski składał się z działu zbrojarni oraz 6-7 stanowisk betoniarskich. Ubezpieczony nadzorował dział zbrojarni i betoniarni. Majster bezpośrednio nadzorował zbrojarzy. Zgodnie z zakresem obowiązków ubezpieczony składał zamówienia na materiał, sprzęt i ludzi. W okresie od 13 sierpnia 1992 r. do 5 maja 1994 r. ubezpieczony będąc na urlopie bezpłatnym w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA w S. pozostawał w zatrudnieniu w (...) SA i pracował na budowie eksportowej RFN- K. na stanowisku zbrojarza. Na budowie pracowali zbrojarze, betoniarze i cieśli, którzy także wykonywali zbrojenia, łącznie było tam około 50 osób. Początkowo budowana była fabryka na północy. A potem były budowane budynki mieszkalne z podziemnymi garażami w centrum K.. Ubezpieczony wykonywał tam pracę jako zbrojarz, prac betoniarskich nie wykonywał. Beton zalewało się z gruszek zazwyczaj pompą albo dźwig podawał beton w pojemniku i to obsługiwali inni pracownicy. Na tej budowie pracowali Polacy, Jugosłowianie i Niemcy. Ubezpieczony pracował od 7:00 do 17:00., a nawet do 19:00. Ubezpieczony jako zbrojarz najpierw zbroił, wykonywał zbrojenia a potem było betonowanie. Pracownicy byli podzieleni na zespoły, jedni wykonywali szalunki, przygotowywali do zbrojenia i szli dalej, w to miejsce zbrojarze zbroili. Ubezpieczony w wymienionym okresie wykonywał pracę na stanowisku zbrojarza stale i w pełnym wymiarze.

W okresie od 1 września 1994 r. do 31 marca 1996 r. A. Ś. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA – spółce z o.o. na stanowisku mistrza. Firma zajmowała się robotami żelbetowymi, wykonywała wszystko związane z żelbetem i fundamentami. W czasie tego zatrudnienia ubezpieczony był mistrzem na budowie, miał grupę ludzi pod sobą, nadzorował ją. W halach przemysłowych była wykonywana posadzka. Nie pracowali oni w brygadach, podlegali ubezpieczonemu bezpośrednio, a on podlegał kierownikowi budowy. Pracodawca ten wystawił ubezpieczonemu zwykle świadectwo pracy.

W okresie od 1 kwietnia 1996 r. do 31 grudnia 1998 r., ubezpieczony był zatrudniony w (...) sp. z o.o. na stanowisku mistrza na budowie i kierownika robót. Pracodawca wystawił ubezpieczonemu świadectwo pracy w warunkach szczególnych i okres ten został zaliczony przez organ. Spółka (...) wyodrębniła się od 1 kwietnia 1996 r. z Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) SA i za ten okres ubezpieczonemu pracodawca wystawił świadectwo w warunkach szczególnych. Praca ubezpieczonego po 1 kwietnia 1996 r. faktycznie się nie zmieniła. Załatwiał zbrojenie, odbierał je od zbrojarzy, wypełniał dziennik budowy. Ludzie byli podzieleni na dwie brygady. Jedna zajmowała się betonowaniem, druga zbrojeniem. Na czele brygady stał brygadzysta, był to pracownik pracujący. A. Ś. zaczynał pracę o 7:00 na budowie. Przed 7:00 ludzie przychodzili podpisać listę obecności, ubezpieczony tę listę zabierał. Brygadziście mówił,

jakie czynności mają wykonać. Miał jeszcze 2-3 „luzaków”, zlecał im prace zastępcze. Jak zbrojarze zrobili zbrojenie to zgłaszał to wpisem do dziennika budowy. Razem z inspektorem nadzoru chodził odbierać zbrojenie. Jak wszystko było zgodnie z dokumentacją to inspektor zezwalał na betonowanie. Nie było kierownika magazynu, czy magazyniera, ubezpieczony wykonywał te czynności, składał zamówienie, przyjmował zbrojenie jak przyjechał transport. Robił karty pracy pracowników, które przekazywał do księgowości.

Sąd Okręgowy powołując się na art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. poz. 1227 ze zm., dalej: ustawa emerytalna) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej: rozporządzenie) uznał, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że istotą sporu w niniejszym postępowaniu był charakter pracy wykonywanej przez odwołującego się w toku zatrudnienia w okresie od 1 lipca 1977 r. do 11 listopada 1980 r., od 1 stycznia 1982 r. do 11 lipca 1984 r. i od 20 stycznia 1986 r. do 16 stycznia 1991 r. w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA w S., a także okres pracy od 13 sierpnia 1992 r. do 5 maja 1994 r. na budowie eksportowej RFN w ramach zatrudnienia w (...) SA oraz od 1 września 1994 r. do 31 marca 1996 r. w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA – spółce z o.o.

Z uwagi na argumentację A. Ś., Sąd Okręgowy rozważył stanowiska wykazane w Dziale V wykazu A (W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych) – Prace zbrojarskie i betoniarskie i w Dziale XIV (Prace różne) wykazu A pkt 24 rozporządzenia, gdzie za wykonywanie pracy w warunkach szczególnych uznano kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Dla ustalenia okoliczności spornych Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z dokumentacji pracowniczej zgromadzonej w aktach rentowych ZUS i w aktach osobowych z okresu zatrudnienia ubezpieczonego w wyżej wskazanych przedsiębiorstwach, a potwierdzającej zarówno sam fakt, jak i okres zatrudnienia oraz zajmowane stanowiska. Nadto Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z przesłuchania zawnioskowanych w sprawie świadków oraz samego ubezpieczonego, na okoliczność przebiegu i charakteru pracy odwołującego w spornym okresie.

W oparciu o te dowody, Sąd pierwszej instancji uznał, że praca A. Ś. na stanowisku majstra budowy w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA w S. nie mogła zostać zakwalifikowana do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Sąd Okręgowy podkreślił, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie można przyjąć aby ubezpieczony wykazał, że pracując na stanowisku majstra budowy w spornych okresach w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA w S. stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę w warunkach szczególnych przewidzianą w Dziale XIV (Prace różne) wykazu A pkt 24 rozporządzenia. Do zakresu obowiązków majstra budowy należał bowiem nadzór nad brygadami betoniarskimi i zbrojarskimi, w ramach którego ubezpieczony rozmawiał z brygadzystą, któremu zlecał pracę. Brygadzysta i szeregowi pracownicy składali ubezpieczonemu sprawozdania. A. Ś. prowadził dokumentację budowy, sporządzał dekadowe harmonogramy robót, sporządzał wykazy materiałów, sprzętu, zatrudnienia, zamawiał beton, stal. Sporządzał personalny skład brygad, przedstawiał go do zatwierdzenia kierownikowi. Sporządzał zlecenia robocze. Prowadził instruktaż bhp. Ubezpieczony wypisywał wz i wydawał z magazynu brygadzystom materiał. Zajmował się dokumentami transportowymi w zakresie dowozu materiałów. Odbywał narady z kierownictwem budowy. W ocenie Sądu pierwszej instancji powyższy zakres czynności oznacza, że ubezpieczony wykonywał wiele obowiązków związanych z prowadzeniem dokumentacji związanej z budową, planowaniem produkcji oraz sprawami pracowniczymi. W rachubę zatem wchodziły prace biurowe, administracyjne, przy czym taka praca nie odpowiadała kryterium pracy o znacznej szkodliwości dla zdrowia, o znacznym stopniu uciążliwości, czy wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Obowiązki ubezpieczonego nie sprowadzały się, zdaniem Sądu Okręgowego, jedynie do czynności kontrolno – koordynujących. Nie można było w ocenie Sądu orzekającego wywieść, że ubezpieczony stale pełnił osobisty nadzór nad pracownikami i jego jedyną funkcją było bezpośrednie pełnienie czynności kontrolno-nadzorczych nad osobami wykonującymi pracę z wykazu A oraz, aby był wówczas stale narażony na szkodliwe czynniki w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach

i rentach. Wykonując liczne czynności biurowe nie podlegał bezpośrednio i stale szkodliwym czynnikom, jakim podlegali pozostali pracownicy.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że ubezpieczony pracując jako majster budowy, wykonywał także swoje obowiązki poza biurem, na wolnym powietrzu, podczas wiatru, deszczu, czy w niskich temperaturach, ale nie oznacza to, że pracował on w szczególnych warunkach. Chodzi tu bowiem o pracę nadzorczą, kontrolną w miejscu pracy nad pracownikami wykonującymi pracę w szczególnych warunkach. Ponadto, osobisty, bezpośredni nadzór nad takimi pracownikami sprawowali z racji zajmowanego stanowiska brygadziści i to im ubezpieczony wydawał polecenia, a to z kolei nie jest równoznaczne z jego stałą obecnością w miejscach o znacznej szkodliwości dla zdrowia, przy pracach o znacznym stopniu uciążliwości, czy wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Sąd Okręgowy nie kwestionował, że ubezpieczony faktycznie część swoich obowiązków jako majster budowy wykonywał bezpośrednio na stanowiskach pracy, gdzie wykonywano pracę w warunkach szczególnych, ale zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał wystarczających podstaw dla ustalenia, że jego obowiązki mieściły się ściśle w zakresie dozoru techniczno-inżynierskiego, o jakim mowa w wykazie A Działu XIV poz. 24 oraz – że był on stale narażony na oddziaływanie czynników szkodliwych dla zdrowia.

Sąd Okręgowy podkreślił, że sam pracodawca sporządzając dokumentację placową wskazał, że zajmowane przez ubezpieczonego stanowisko majstra w zakładzie uprawnia do zwiększenia emerytury, natomiast nie uprawnia do wcześniejszej emerytury.

Na gruncie zgromadzonego materiału dowodowego jako okres pracy w warunkach szczególnych Sąd pierwszej instancji uznał pracę w okresie od 13 sierpnia 1992 r. do 5 maja 1994 r. Ubezpieczony bowiem, będąc na urlopie bezpłatnym w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA w S., pozostawał w zatrudnieniu w (...) SA i pracował na budowie eksportowej RFN- K. na stanowisko zbrojarza. Na budowie pracowali zbrojarze, betoniarze i cieśle, którzy także wykonywali zbrojenia, łącznie było tam około 50 osób. Ubezpieczony wykonywał pracę jako zbrojarz. Pracował od 7:00 do 17:00., a nawet do 19:00. Ubezpieczony wykonywał zbrojenia a potem następowało betonowanie. Pracownicy byli podzieleni na zespoły, jedni wykonywali szalunki, przygotowywali do zbrojenia i szli dalej, w to miejsce zbrojarze zbroili. Ubezpieczony w wymienionym okresie na tym stanowisku wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostawały ustalenia dotyczące ostatniego okresu zatrudnienia od 1 września 1994 r. do 31 marca 1996 r., kiedy A. Ś. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) SA – spółce z o.o na stanowisku mistrza, bowiem nawet gdyby zaliczyć ubezpieczonemu wymieniony okres to i tak nie wykazałby on 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W powyższym zakresie, ubezpieczony w toku postępowania wskazał, że skoro organ zaliczył mu okres 1 kwietnia 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. to winien również zaliczyć okres od 1 września 1994 r. do 31 marca 1996 r. gdyż była to ta sama firma. Pracodawca Przedsiębiorstwo Budowlane (...) SA wystawił ubezpieczonemu zwykle świadectwo pracy za pierwszy okres zatrudnienia, natomiast Spółka (...), która wyodrębniła się od 1 kwietnia 1996 r. z Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) SA, za drugi okres wystawiła świadectwo w warunkach szczególnych. Ubezpieczony zaznaczał, że jego praca po 1 kwietnia 1996 r. faktycznie się nie zmieniła.

Z wyrokiem Sądu pierwszej instancji w całości nie zgodził się ubezpieczony. W wywiedzionej apelacji orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 § 1 ustawy emerytalnej w związku z § 4 rozporządzenia, który nawiązuje do załącznika A, działu XIV, poz. 24 tego rozporządzenia przez ich niewłaściwe zastosowanie i błędne uznanie, że ubezpieczony w spornym okresie nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych. W ocenie apelującego, Sąd pierwszej instancji, uznając że w okresie pracy w (...) SA w S., A. Ś. nie świadczył pracy w warunkach szczególnych, pominął istotną okoliczność, że praca biurowa i administracyjna mogła mieć związek z rodzajem prac wskazanym w Dziale XIV, poz. 24 wykazu A. Ubezpieczony prowadził bowiem dokumentację budowy, co też było nieodłącznie związane ze sprawowaniem kontroli czy dozoru inżyniersko-technicznego, a zarazem umożliwiało należyte pełnienie

funkcji. Ponadto zaznaczył, że wykonywanie pewnych czynności w warunkach nienarażających ubezpieczonego bezpośrednio na szkodliwe dla zdrowia czynniki nie uniemożliwia uznania, że wykonywał on stale i w pełnym wymiarze czasu prace objęte poz. 24 działu XIV wykazu A. Nie miał także, w ocenie apelującego, znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy fakt w jakim zakresie wykonywał on dozór inżyniersko – techniczny – bezpośrednio, czy też pośrednio przez podległych pracowników.

Tak argumentując, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie mu prawa do emerytury.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz od ubezpieczonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienie. W ocenie Sądu Odwoławczego, Sąd I instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w oparciu o zasadę wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny podzielił zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, Lex nr 585720).

Analiza zarzutów apelacyjnych wskazuje, że w niniejszej sprawie okolicznością sporną nadal pozostawała przesłanka posiadania przez ubezpieczonego co najmniej 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach. W szczególności sporny pozostał okres pracy w (...) SA w S. w okresach od 01 lipca 1977 r. do 11 listopada 1980 r. i od 1 stycznia 1982r. do 11 lipca 1984 r. i od 20 stycznia 1986r. do 16 stycznia 1991 r. na stanowiskach majstra budowy i majstra.

Nie ulega wątpliwości, że określonymi wykazem A Dział XIV poz. 24 stanowiącym załącznik do rozporządzenia czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżyniersko-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim dozorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Potwierdza to jednoznacznie ugruntowane w tym zakresie orzecznictwo Sądu Najwyższego (wyrok SN z dnia 5 października 2011 r., sygn. akt II UK 48/11). Przy czym, zgodnie z twierdzeniami ubezpieczonego, sprawował on nadzór nad pracą betoniarzy i zbrojarzy (wykaz A, dział V poz. 4 rozporządzenia).

Należy mieć na uwadze, że za sporny okres ubezpieczony nie przedstawił świadectwa pracy w warunkach szczególnych, a jedynie zwykle świadectwo pracy. Choć więc świadectwo pracy stanowi dokument prywatny, który podlega ocenie sądu w granicach zasad swobodnej oceny dowodów, to nie można pomijać wagi dokumentacji osobowej, która w niniejszej sprawie miała walor dowodu podstawowego. Jak trafnie też zauważył Sąd Okręgowy, sam pracodawca sporządzając dokumentację płacową ubezpieczonego, wskazał że zajmowane przez ubezpieczonego stanowisko majstra w zakładzie uprawnia jedynie do zwiększenia emerytury, natomiast nie do wcześniejszej emerytury. Przy tym Sąd Apelacyjny zaznacza, że dokumentacja zgromadzona w aktach osobowych została sporządzona przez uprawnione do tego osoby w czasie rzeczywistym do zaistniałych zdarzeń, które potwierdza. Obszerność, uporządkowanie i niebudząca treść tych dokumentów dodatkowo wskazuje, że były one sporządzane i gromadzone w sposób rzetelny. Sprzeczne więc z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania byłoby przyjęcie, że dokumentacja osobowo-płacowa ubezpieczonego poświadczała nieprawdę. Z tych przyczyn należało zbadać rzeczywisty charakter pracy ubezpieczonego, co też Sąd Okręgowy rzetelnie zrobił.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego, nie można było jednak uznać za pracę wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu w szczególnych warunkach czynności wykonywanych przez A. Ś., który - będąc zatrudnionym na stanowisku majstra budowy, a następnie majstra - poza dozorem inżyniersko-technicznym wykonywał także inne obowiązki niezwiązane ściśle z tym dozorem (prowadził dokumentację budowy, sporządzał dekadowe harmonogramy

robót, sporządzał wykazy materiałów, sprzętu, zatrudnienia, zamawiał beton, stal. Sporządzał personalny skład brygad, przedstawiał go do zatwierdzenia kierownikowi. Sporządzał zlecenia robocze, prowadził instruktaż bhp, wypisywał wz i wydawał z magazynu brygadzystom materiał, zajmował się dokumentami transportowymi w zakresie dowozu materiałów, odbywał narady z kierownictwem budowy), a bezpośredni dozór nad robotnikami zatrudnionymi na budowie sprawowali brygadziści, w stosunku do których ubezpieczony był bezpośrednim przełożonym. W sytuacji sprawowania nadzoru nad pracownikami wykonującymi prace w szczególnych warunkach istotne jest bowiem, czy istnieje relacja funkcjonalna między obowiązkami pracownika a koniecznością sprawowania bieżącego dozoru nad pracownikami (por. wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13 czerwca 2013 r., III AUa 1254/12, LEX nr 1324659). Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że tylko wykonywanie przez ubezpieczonego stale i w pełnym wymiarze bezpośredniego nadzoru nad czynnościami pracowników, którzy jako podstawowe wykonują prace w szczególnych warunkach pozwalałoby uznać również pracę ubezpieczonego za pracę w szczególnych warunkach. Oczywiście, jak trafnie przytoczył apelujący, za osobę wykonującą stale i w pełnym wymiarze czasu prace objęte poz. 24 działu XIV wykazu A, może zostać uznana osoba pomimo wykonywania pewnych czynności w warunkach nienarażających ją bezpośrednio na szkodliwe dla zdrowia czynniki. Jednak, jak już wyżej wskazano – musi w takiej sytuacji występować relacja funkcjonalna obowiązków związanych z dozorem z obowiązkami dodatkowymi, co też w przypadku ubezpieczonego nie miało miejsca. Wszystkie bowiem dodatkowe czynności były w znacznej mierze związane ze sprawami organizacyjnymi i administracyjnymi, nie dotyczyły więc bezpośredniego nadzoru nad pracami zbrojarzy i betoniarzy. Ponadto należy podkreślić, że w niniejszej sprawie nie można w ogóle mówić o bezpośrednim sprawowaniu nadzoru nad stanowiskami zbrojarzy i betoniarzy, bowiem A. Ś. de facto nie miał z nimi styczności, a kontaktował się z brygadzystami, którzy to pośredniczyli w tej komunikacji.

Za Sądem pierwszej instancji należy przyjąć, że skoro wyżej rozważany okres nie został uznany za pracę w warunkach szczególnych, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostawały ustalenia w przedmiocie ostatniego okresu zatrudnienia od 01 września 1994 r. do 31 marca 1996 r. w (...) SA – spółce z o.o. na stanowisku mistrza albowiem nawet gdyby zaliczyć ten okres to ubezpieczony i tak nie wykazałby posiadania okresu 15 lat pracy warunkach szczególnych.

Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację (punkt 1).

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. i w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 z późn. zm.) (punkt 2).

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka